

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Katedra sociální politiky a sociální práce

**Selhání migrační politiky státu (ne)regulací
pracovních agentur v ČR**

Bakalářská diplomová práce

Autor: Martin Plášek

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Václav Kulhavý, Ph.D., M.Sc.

Brno 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu i prameny, ze kterých jsem při jejím zpracování vycházel.

.....

Martin Plášek

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské diplomové práce Václavu Kulhavému za podnětné připomínky a čas, který mi věnoval při konzultacích. Také chci na tomto místě poděkovat svým kolegyním ze zaměstnání na benzinové stanici v Bohuslavicích u Zlína. Jejich tolerance a vstřícnost se významně podílela na vzniku této práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Vymezení základních pojmů	7
2.1	Migrace	7
2.2	Pracovní migrace	7
2.3	Migrační politika.....	8
2.4	Pracovní agentury v ČR.....	9
3	Sociální práva a role státu s ohledem na migrující pracovníky	9
4	(Ne)regulace pracovních agentur jako důsledek neudržitelnosti ekonomické pracovní migrace	11
4.1	Teorie segmentovaného trhu.....	12
4.2	Institucionální teorie	13
4.3	Teorie světových systémů.....	14
5	Metodologie výzkumu	16
5.1	Výzkumný záměr	16
5.2	Metoda výzkumu	16
5.3	Charakteristika zkoumaného souboru.....	17
5.4	Rozhovory s lokálními aktéry (polostrukturovaný rozhovor)	18
5.5	Výzkumné otázky a jejich rozpracování	20
	Porušování lidských práv migrantů	21
6.	Výsledky výzkumu	22
6.1.	Příznaky porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.....	22
6.2.	Pracovní podmínky agenturních zaměstnanců	23
6.3.	Příčiny vedoucí k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.....	25
6.3.1.	Pracovní agentury a korupce státních úředníků.....	25
6.3.2.	Nekompetentnost úředníků jako důležitý faktor selhávání migrační politiky státu v souvislosti s agenturním zaměstnáváním	26
6.3.3.	Složitá legislativa a špatná koordinace úřadů jako jeden z dílčích aspektů neutěšené situace v oblasti agenturního zaměstnávání	27
6.3.4.	Fenomén globalizace v souvislosti s ekonomickou pracovní migrací v ČR 30	
7.	Závěr a shrnutí	32
	Citované zdroje:.....	36
	Elektronické zdroje:.....	37
	Anotace	38
	Annotation	38
	Jmenný a věcný rejstřík	39
	Příloha: Struktura rozhovoru	40

1 Úvod

Otázka jak Česká republika utváří migrační politiku v souvislosti s faktem, že v dnešním globálním světě putuje velké množství lidí za prací, je v současnosti velmi diskutovaným tématem zejména vzhledem k jejich pracovním podmínkám z hlediska dopadů na národní trh práce. Probíhající ekonomická recese a její negativní dopady na situaci na pracovním trhu v podobě zvyšování míry nezaměstnanosti, potvrzuje nutnost široké diskuse o současných problémech spojených s migrací obzvláště s migrací pracovní.

S příchodem nového tisíciletí, respektive s obdobím hospodářského růstu, který byl u nás ve zvýšené míře zaznamenán zvláště po roce 2005, vzrostla poptávka po levné pracovní síle ze zahraničí. Na uspokojení této poptávky velmi rychle zareagovaly firmy, které využily existence tzv. institutu agenturního “zaměstnávání”, který vznikl v roce 2004 přijetím novely zákoníku práce. V České republice byly založeny stovky pracovních agentur, které se staly zprostředkovateli práce tisícům pracovníků převážně z ekonomicky slabších zemí východní Evropy a Asie. Tito pracovníci měli zaplnit mezery na trhu práce v méně kvalifikovaných zaměstnáních, o které nebyl ze strany domácího obyvatelstva zájem. Přestože jde z hlediska celkového počtu zahraničních pracovníků o zlomek zaměstnanců a jde zároveň o legálně zaměstnané pracovníky, lze regulaci a nastavení podmínek agenturního zaměstnávání považovat za symptom migrační politiky.

S příchodem ekonomické recese se však situace poněkud změnila. Poptávka po agenturních zaměstnancích poklesla, což znamenalo propouštění těchto zaměstnanců, čímž se mnoho z nich dostalo do těžké životní situace. Na veřejnost se prostřednictvím médií mimo jiné dostávají zprávy o vykořisťování agenturních zaměstnanců jejich zaměstnavateli, dále o jejich špatných pracovních a následně i životních podmínkách. To vše signalizuje, že Česká republika ztratila kontrolu nad touto pracovní migrací, která je spojena s pracovními agenturami, a tím se podílí na porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.

Je potřeba, aby vláda našla v oblasti migrační politiky nové nástroje, které budou řídit pracovní migraci případně imigraci. V opačném případě hrozí, že se v České republice vytvoří sociální napětí, protože dojde k sociálnímu vyloučení těchto

zahraničních pracovníků, které může zapříčinit vyostření situace a radikalizaci postojů ze strany majoritní společnosti, ale také ze strany imigrantů, což by mohlo mít negativní dopady na společenskou atmosféru.

Tato práce si klade za cíl nalézt a popsat hlavní příčiny toho, proč jsou v České republice porušována sociální práva agenturních zaměstnanců, což je autorem tohoto textu vnímáno jako selhání státu, a dále jde o analýzu příčin, které k tomuto neutěšenému stavu vedly. Tato otázka je důležitá, protože nám může na konkrétním problému pomoci odhalit nedostatky v migrační politice státu v oblasti zaměstnávání cizinců zejména z méně vyspělých zemí a tím i nastínit řešení, která by mohla vést k nápravě. Tato řešení však budou vyžadovat celospolečenskou diskuzi proto, aby mohla být úspěšně zavedena v praxi.

V úvodu jsou stručně vymezeny základní pojmy, kterými jsou migrace, pracovní migrace, migrační politika, pracovní agentury. Poté budu stručně charakterizovat základní sociální práva roli státu s ohledem na migrující pracovníky. Dále formuluji tři teorie, které vedou k migraci, a které zároveň považuji za důvod, proč je situace pracovních agentur tak neúnosná. V další části vysvětlím metodologii výzkumu. Nakonec se již budu věnovat selhání migrační politiky v kontextu agenturních zaměstnanců z hlediska analýzy symptomů jejich nepříznivé situace (právě se projevující v porušení sociálních práv) a příčinám vedoucím k tomu, že jsou v ČR v této oblasti porušována jejich sociální práva. Analýza se tedy bude zabývat významem pracovních agentur na tuto oblast, respektive jejich (ne)regulace jakožto důležitého faktoru v oblasti migrace v ČR.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Migrace

Fenomén migrace je definován jako změna trvalého pobytu. Migraci je v odborné literatuře rozdělena na vnitřní a vnější. Vnitřní migrace, se odehrává uvnitř jednotlivých států a týká se změny pobytu v rámci určité administrativní jednotky. V této práci ovšem zaměřím zájem především na migraci vnější. Vnější migrace, taktéž nazývaná mezinárodní, je chápána v souvislosti se změnou pobytu, ovšem v rámci jednotlivých států. V zásadě lze rozdělit vnější migraci do dvou hlavních proudů na migraci politickou a migraci ekonomickou. S tím úzce souvisí faktory, které mají vliv na vznik migračních toků. Mezi tzv. „push“ faktory patří ekonomická nestabilita, rychlý demografický růst, válečné, národnostní a náboženské střety či zhoršování životního prostředí v zemích původu, a tyto faktory nutí migranty opouštět země původu a odcházet za lepšími životními podmínkami. Naopak faktory, které přitahují migranty, tzv. „pull“ faktory jsou vysoká kvalita života, politická stabilita, ale také svoboda a možnost seberealizace v cílových zemích migrace. (www.demografie.cz).

Odhady toho, kolik lidí žije mimo svou domovskou vlast, se různí a pohybují se řádově mezi 190-220 miliony lidí. K tomu je nutno přičíst ještě množství ilegálních migrantů, jejichž přesné počty jsou v podstatě nezjistitelné. Migrační trend však má vzrůstající tendenci.

2.2 Pracovní migrace

Migrace motivovaná ekonomickou aktivitou jedince na území hostitelského státu se nazývá pracovní migrace. Tato migrace se vztahuje k přechodnému zaměstnávání nebo podnikání cizinců. Jejich struktura je odvozena z právních podmínek určujících pravidla ekonomických činností cizinců. V České republice je legální zahraniční zaměstnanost tvořena z občanů EU/EHP a Švýcarska v postavení zaměstnanců, občanů tzv. třetích zemí v postavení zaměstnanců a cizinců s živnostenským listem. Aby cizinec na území ČR směl vykonávat práci u českého zaměstnavatele, musí mít pracovní povolení, které vydává úřad práce. Toto však platí pouze pro cizince ze třetích zemí, kteří nemají na

území ČR trvalé bydliště. Pro občany EU a cizince z třetích zemí s trvalým pobytem na území ČR platí zvláštní režim. Jejich zaměstnavatel má povinnost informovat úřad práce o zaměstnávání takových cizinců. Do pracovní migrace lze zařadit také fenomén „brain drain, který je znám od padesátých let dvacátého století a lze přeložit jako „odliv mozků“. To znamená, že vysoce kvalifikovaní a specializovaní odborníci opouštějí zemi svého původu, obvykle ekonomicky slabší, a odcházejí za lepšími podmínkami do vyspělejších zemí, čímž země původu přichází o svou potenciální elitu a také o prostředky, které věnovala na její vzdělání. To může mít na tyto země negativní ekonomické dopady.

2.3 Migrační politika

Migrační politiku můžeme chápat jako soubor právních norem, politických rozhodnutí a dalších nástrojů, které slouží k tomu, aby usměrňovaly příliv cizinců na území národních států a určovaly podmínky pobytu cizinců (Horáková, 2000). To jakým způsobem je utvářena migrační politika na území jednotlivých států může mít vliv nejen na samotný přijímající stát, ale také na státy okolní či stát geograficky vzdálený.

Migrační politiky národních států se obvykle skládají z právních předpisů týkajících se především pravidel legálního udělování víz, zaměstnávání cizinců, mezinárodní úmluvy podepsané národními státy atd. a opatření týkajících se integrace. Jednotlivé státy mají různý přístup k migrační politice. Rozlišujeme tři modely integrace cizinců, které lze chápat v širších souvislostech jako přístupy k migrační politice obecně. Jsou to multikulturní model, diskriminační model a asimilační model. Multikulturní model, který uplatňuje např. Švédsko, je postaven na odlišení imigrační populace vzhledem k většinové společnosti z hlediska kultury, jazyka a sociálních vztahů. Imigranti mají stejná práva ve všech společenských úrovních. Diskriminační model, který upřednostňuje např. Německo, upřednostňuje strategii dočasného pobytu imigrantů s tím, že jsou začleněni na pracovní trh a ostatní oblasti jako jsou politické aktivity, získání občanství nebo vstup do systému sociální péče jim není umožněn. Asimilační model, který je reprezentován především Francií se soustředí na rychlou a jednoduchou adaptaci imigranta. Ta spočívá v tom, že imigrant získá občanství a zároveň se vzdá svých kulturních zvyků a rychle splyne s většinovou společností.

2.4 Pracovní agentury v ČR

Definice pracovních agentur je součástí zákona o zaměstnanosti a takové agentury jsou popsány jako fyzické nebo právnické osoby, kterým bylo vydáno povolení ke zprostředkování zaměstnání. Legalizování agenturního zaměstnávání se vztahuje k datu 1.10.2004, kdy nabyl účinnosti nový zákon č.435/2004. Agenturní zaměstnávání je charakterizováno jako pronájem pracovní síly, který vyžaduje vytvoření trojstranného vztahu, jehož účastníky jsou zaměstnanec, agentura práce jako zaměstnavatel a uživatel, tj. fyzická či právnická osoba, která si pracovní sílu zaměstnance od agentury pronajala a využívá ji k plnění svých úkolů (Šubrt, 2008). Licenci ke zprostředkování zaměstnání může vydat Ministerstvo práce a sociálních věcí na žádost fyzické nebo právnické osoby. Povolení může být uděleno pro a) zprostředkování zaměstnání na území České republiky, b) zprostředkování zaměstnání cizinců na území České republiky, c) zprostředkování zaměstnání do zahraničí. Vzhledem k tématu této práce nás bude zajímat především bod b).

3 Sociální práva a role státu s ohledem na migrující pracovníky

Sociální práva jsou součástí lidských práv, jejichž vymezení je definováno teorií generací lidských práv. Tato teorie obsahuje dvě koncepce, které dělí vznik lidských práv na tři generace nebo generace čtyři. Pro zjednodušení se přidržíme třígeneračního dělení, které je rozděleno následovně:

a) první generace- práva osobní, občanská a politická, jejich vznik je spojen s obdobím buržoazních revolucí v 17.-19. století.

b) druhá generace- jedná se především o práva hospodářská, kulturní a sociální, která se utvářejí na pozadí liberalismu druhé poloviny 19. století pod vlivem dělnického hnutí

c) třetí generace – práva nově se utvářející označována též jako moderní práva, jejichž obsah není v současnosti přesně vymezený a stanovený.

Pokud se zamýšlíme nad rolí státu v problematice sociálních práv, je přínosné si ji porovnat s rolí v případě práv první generace. Zatímco úloha státu u práv první generace je pasivní a aktivní se stává až v situaci, kdy dochází k ohrožení nebo porušení

těchto práv, v případě práv hospodářských a sociálních stát přebírá na sebe celou řadu povinností (Šišková, 2008). Z toho vyplývá, že v situaci kdy stát nevytváří mechanismy, které usměrňují zájmy subjektů tak, aby nedocházelo k porušování sociálních práv, jedná se ze strany státu o selhání, které může mít za následek destabilizaci demokratického systému.

Existuje několik vymezení sociálních práv, ale v zásadě se všechny shodují v myšlence rovnosti a zajištění přístupu k nepostradatelným sociálním a ekonomickým statkům a službám jednotlivci či skupinám, které mají zajistit důstojný život ve společnosti. Sociální práva lze rozdělit do dvou základních kategorií:

- *sociální jistoty*, mezi které náleží právo na zdravotní péči, sociální zabezpečení atd.
- *pracovní podmínky*, mezi které patří zákaz dětské práce, zákaz diskriminace na pracovišti, zákaz nucené práce, rovné zacházení s migrujícími pracovníky atd.

Nástroje mající relevanci v rámci EU jsou Evropská sociální charta a Komunitární charta základních sociálních práv pracovníků. I když účinky v oblasti vynucení sociálních práv zůstávají velice omezené, signatáři, kteří přistoupili k oběma chartám, jsou vázáni jejími ustanoveními (Šišková, 2008).

V Článku 19 Evropské sociální charty se nachází ustanovení pojednávající o migrujících pracovnících, kde je uvedeno, že legálně pobývajícím zahraničním pracovníkům se poskytuje zacházení neméně příznivé nežli státním příslušníkům signatářských zemí. Tím se signatářské země zavazují, že budou dohlížet, aby nebyla porušována sociální práva těchto pracovníků na jejich území. To je však možné pouze za předpokladu fungující legislativy v oblasti migrační politiky, která vychází z koncepčních záměrů nastavujících legislativní pravidla, aby vytvářely vhodné klima pro efektivně řízenou pracovní migraci.

4 (Ne)regulace pracovních agentur jako důsledek neudržitelnosti ekonomické pracovní migrace

V dnešním světě je fenomén migrace velmi diskutovaným tématem. Za hlavní příčinu masivních migračních proudů je spatřována především polarizace světa na bohatý a rozvíjející se (Drbohlav, 2001). Toto bohatství není vnímáno pouze z ekonomického nebo materiálního hlediska, ale také jako bohatství ve smyslu politických práv a svobody.

V posledních desetiletích se zvýšila míra a dynamika migrace, zejména ekonomické pracovní migrace v důsledku prudkého rozvoje informačních technologií, infrastruktury a letecké dopravy, které celý proces ulehčují a zrychlují. Dá se předpokládat, že dynamika pracovních migračních proudů bude v budoucnosti nabírat na intenzitě také díky nepříznivému demografickému vývoji ve vyspělých státech, nárůstu nedostatku pracovní síly na trhu práce těchto států, což bude způsobovat nové vlny migrace. A je to právě migrační politika, která je v posledních letech vnímána jako významný faktor populační politiky (Rabušic a Burjanek, 2003).

S fenoménem migrace je spojena existence institucí, které se podílejí na vzniku a průběhu ekonomické pracovní migrace. Mezi takové instituce patří pracovní agentury, jejichž cílem je mít z migrace zisk. Ovšem zájem finančně profitovat z organizování práce zahraničním pracovníkům z méně vyspělých zemí může přinášet pro tyto zaměstnance nebezpečí chudoby, nezaměstnanosti, sociálního vyloučení nebo porušování pracovních předpisů, což lze chápat jako porušování sociálních práv těchto pracovníků. Důvody, proč mohou vznikat rizika porušování sociálních práv migrujících pracovníků, vysvětlím pomocí níže uvedených teoretických konceptů.

Ekonomická pracovní migrace je proces nevyhnutelný, a proto je nutné, aby státy v rámci migračních politik našly dostatek účinných nástrojů k tomu, aby tento proces byl řízen efektivně. V opačném případě bude docházet k sociálnímu vyloučení migrantů, to může mít za následek jejich separaci vzhledem k majoritní společnosti a nebezpečí nárůstu rasistických postojů vůči migrantům a vytvářet tak sociální napětí ve společnosti.

Z hlediska migračních politik jednotlivých států je (ne)regulace pracovních agentur nedílnou součástí procesu ekonomické pracovní migrace. To, jakým způsobem

jsou pracovní agentury regulovány, může být považováno za symptom migrační politiky, který nám může naznačit její nedostatky. Identifikace těchto nedostatků pomáhá nalézt lepší řešení.

Migrace je proces velice komplikovaný, protože je úzce spojen s životními osudy milionů lidí, a proto na něj neexistuje jeden všeobjímající rámec, který by tak složitou problematiku jednoznačně vysvětloval.

Pro potřeby této práce jsem vybral tři teorie (teorii segmentovaného trhu, institucionální teorii a teorii světových systémů), které se na migraci dívají především pohledem ekonomickým, ale každá z nich z jiného úhlu. Tím dosahuji teoretického rámce, který pomůže zodpovědět výzkumné otázky kladené v této práci.

4.1 Teorie segmentovaného trhu

Teorie segmentovaného trhu vychází z rozdělení pracovního trhu na primární, sekundární a terciární. Primární trh je charakterizován stabilním a dobře placeným zaměstnáním, které většinou vyžaduje odbornou způsobilost a přináší sebou společenský status a prestiž. Naproti tomu na sekundárním a zvláště terciálním trhu se vyskytují zaměstnání převážně fyzicky namáhavé, bez možnosti kariérního růstu a s nízkou stabilitou (tzv. dead-end-jobs). Tato místa jsou specifická vysokou pracovní intenzitou, špatnými pracovními podmínkami a malými šancemi na vzestupnou mobilitu. (Sirovátka, 2005).

Primární a sekundární trh je ve velké většině obsazován domácím obyvatelstvem. O pracovní místa na terciálním trhu není z jejich strany zájem a tak se zde vytváří prostor pro příchod imigrantů. Imigranti přicházející na terciální trh práce pocházejí z méně ekonomicky rozvinutých zemí, příliš se nezajímají o druh zaměstnání a nebezpečí s ním spojené, ale spíše o výdělek a zlepšení své životní situace. Často neznají jazyk ani poměry země, do které přicházejí a mohou se tedy snadno stát obětí zneužití ze strany zaměstnavatelů. Jejich konkurenční výhodou jsou nízké mzdové požadavky a často poměrně velké pracovní tempo. Zaměstnavatelé tedy tato místa nejenom vytváří, ale poptávkou pro pracovnících vytváří tlak na příliv pracovních migrantů.

Lze tedy konstatovat, že teorie segmentovaného trhu chápe migraci v souvislosti s poptávkou po levné pracovní síle z méně vyspělých zemí, která má zaplnit mezery na domácím trhu práce. A protože na trhu práce nefungují standardní tržní mechanismy (Krebs, 2002) vyrovnávající nabídku s poptávkou, je nutné, aby do tohoto procesu vstupoval stát, nerovnováhu na trhu práce svou intervencí zmírňoval.

V oblasti ekonomické pracovní migrace by vyspělé státy měly tuto skutečnost reflektovat, vyvarovat se přílišné liberalizaci v této oblasti a tak mírnit negativní ekonomické a sociální dopady vyplývající z nerovnováhy na trhu práce.

Jedním z ukazatelů, i když pouze dílčím, může být jak státy (ne)regulují pracovní agentury, které zaměstnávají zahraniční pracovníky na terciárním trhu práce. Z logiky věci vyplývá, pracovní agentury těží z duálního trhu práce v tom smyslu, že jim vytváří poptávku po málo kvalifikovaných, lehce nahraditelných pracovnících.

4.2 Institucionální teorie

Institucionální teorie nezkoumá příčiny vzniku migrace, ale snaží se vysvětlovat podstatu jejího trvání. Ty vidí v existenci institucí, které se vytvoří v okamžiku vzniku migračního toku (Baršová, Barša, 2005). Spektrum institucí může být velice široké a může sahat od humanitárních organizací starajících se o uprchlíky, přes zprostředkovatele zaměstnání až po ilegální organizace těžící z pašování osob, padělání dokumentů či ilegálního zaměstnávání.

Institucionální teorie nám nabízí odlišný pohled na problematiku pracovní migrace. Zdůrazňuje existenci migrace jako takové a institucí, které se na migraci podílejí. V rámci tohoto přístupu je možné nahlédnout na ekonomickou pracovní migraci z jiné perspektivy. S příchodem ekonomické recese jsme mohli být svědky toho, jak někteří čelní představitelé jednotlivých států (institucí) začali zastávat restriktivní politiku vůči ekonomickým migrantům založenou na chybném vnímání, že migranti berou práci domácímu obyvatelstvu (IOM, 2009), i když jak bylo výše uvedeno, migranti vykonávají v naprosté většině zaměstnání, o které není ze strany domácího obyvatelstva zájem. Jedná se tedy ze strany politiků o projev nekompetentnosti nebo politického populismu.

Restrikce na poli ekonomické migrace může mít negativní dopady v podobě nárůstu negativních důsledků (Nekorjak, 2007). Ty se projevují v nižší ochotě migrantů cestovat mezi prací a rodinou do země původu. Tím se zvyšuje riziko příchodu rodinných příslušníků a nárůstu nelegální migrace. Ta sebou přináší negativní jevy jako je vznik ilegálních organizací (institucí), které migraci organizují, zapojení migrantů do šedé ekonomiky a tím i fiskální ztráty národních ekonomik a v neposlední řadě zhoršení životních podmínek samotných migrantů projevujících se v porušování jejich sociálních práv.

Z toho vyplývá, že nepřiměřená regulace pracovních agentur by mohla vést k jejich přesunu do ilegality a paradoxně tak vést k nárůstu negativních jevů v oblasti ekonomické pracovní migrace. Toto platí zejména v zemích, kde není dostatečně kvalifikovaný, motivovaný a kompetencemi vybavený personál veřejné správy.

4.3 Teorie světových systémů

Teorie světových systémů vysvětluje migraci z hlediska pronikání vyspělých kapitalistických zemí (tzv. jádrových zemí) a jejich ekonomických vztahů do periferních oblastí za účelem hledání nerostného bohatství, úrodné půdy, pracovních sil a spotřebitelských trhů. Díky používání nových technologií především v zemědělství dochází ke snižování potřeby lidské práce. Nezaměstnaní zemědělci tak získávají obživu v průmyslovém odvětví. Z původních zemědělců se stanou dělníci. Tím získávají mobilitu a mohou migrovat do vyspělejších zemí. (Massey, 2005). V souvislosti s teorií světových systémů se často hovoří o vykořisťování migrantů ať již v domácí zemi nebo zemi hostitelské.

Jelikož se nedá v budoucnu předpokládat, že by trend pronikání průmyslu do méně vyspělých zemí ustal, bude počet lidí schopných migrovat narůstat. Z toho vyplývá, že migrace za prací je proces globální, kterému nelze zabránit, ale je nutné ho efektivně řídit.

Neudržitelnost ekonomické pracovní migrace sebou přináší zvýšené riziko vykořisťování zahraničních pracovníků, a proto je důležitá celospolečenská diskuse o otázkách spojených s pracovní migrací, která by napomohla efektivně eliminovat negativní ekonomické a společenské dopady spojené s touto problematikou.

Toto je podpořeno i nadnárodními institucemi (např. EU, či jiné organizace), které omezují možnosti národních států. Dále je trend podpořen snižujícími se náklady na dopravu.

5 Metodologie výzkumu

5.1 Výzkumný záměr

Cílem této práce je zjistit, proč dochází k selhání státu v oblasti migrační politiky ve formě neregulace pracovních agentur. Toto selhání nacházím v porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců z méně vyspělých zemí z východní Evropy a Asie.

Měly by být nalezeny a popsány příznaky porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců. Dále by měly být identifikovány příčiny, které k tomuto neutěšenému stavu vedly. Na základě výsledků analýzy by měly být navrženy řešení, které by vedly ke zlepšení situace v oblasti migrační politiky v ČR.

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku by nám měly dát následující hypotézy.

H1: Za hlavní příčinu selhání státu v oblasti migrační politiky ve formě neregulace pracovních agentur lze spatřovat korupci na státních úřadech.

H2: Za hlavní příčinu selhání státu v oblasti migrační politiky ve formě neregulace pracovních agentur lze spatřovat nekompetentnost státních úředníků.

H3: Za hlavní příčinu selhání státu v oblasti migrační politiky ve formě neregulace pracovních agentur lze spatřovat složitou legislativu a špatnou koordinaci úřadů.

5.2 Metoda výzkumu

Pro zpracování výzkumné otázky bude použit postup obsahové analýzy. Obsahová analýza je výzkumná metoda, pomocí které výzkumník usuzuje na základě textu. Obsahová analýza je pojem velmi široký. Jejím úkolem je však redukovat množství informací v textu na sadu ukazatelů, které jsou podstatné pro záměr výzkumu.

Od čtyřicátých let minulého století, kdy byla tato metoda vyvinuta Bernardem Berelsonem původně k analýze obsahu masmédií, se její využití rozšířilo i do společenských věd a humanitních studií. Tradiční obsahová analýza byla definovaná

jako kvantitativní, objektivní analýza sdělení jakéhokoliv druhu (citace dle Disman, 2000, s. 169), kde slovo kvantitativní je chápáno jako statistický souhrn měření četností.

Odlišnou variantou této výzkumné techniky je kvalitativní obsahová analýza, která bývá definována jako „kresba“ závěrů na základě objevení či neobjevení určitých atributů v textech, jež přináší vodítka ke specifickým postojům hodnotám a normám konkrétních mluvčích v jediném časovém okamžiku (Holsti in Drápal, 2010). Tím se vzdává techniky měření četnosti výskytu určitého jevu v textu, ale zaměřuje se především na otázku skrytých významů zkoumaných sdělení.

Jelikož cílem této práce je nalézt a popsat příčiny proč jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců, což předpokládá hlubší zkoumání dané problematiky, byla vybrána metoda kvalitativní obsahové analýzy kladoucí důraz právě na implicitní významy v textu. Jejich analýza by nám právě výše zmíněné příčiny měla pomoci nalézt a popsat.

5.3 Charakteristika zkoumaného souboru

V této práci jsou zkoumanou jednotkou česká tištěná média věnující se mimo jiné i problematice agenturního zaměstnávání a migrační politiky. Jako výzkumný vzorek byly vybrány čtyři deníky: Právo, MF Dnes, Hospodářské Noviny a Lidové Noviny, časopis Respekt a internetový portál novinky.cz. Snahou autora textu bylo, aby tyto média byla vybrána s ohledem na jejich politickou orientaci, aby zde byly zastoupeny co možná nejširší názorové směry sahající od levice k pravici a od liberalismu ke konzervatismu.

Dalším aspektem, který měl vliv na výběr vzorku, bylo časové období, které určuje, od kdy bude vzorek zkoumán a které datum bude konečné. Bylo vybráno období od 1. září 2008 do 31. prosince 2009. Začátek byl zvolen proto, že díky nastupující ekonomické recesi na podzim roku 2008 dochází ke zvýšení obav z případného propouštění agenturních zaměstnanců, což bylo vnímáno jako potencionální bezpečnostní problém pro Českou republiku, začala média ve zvýšené míře reflektovat problematiku agenturních zaměstnanců v širším kontextu migrační politiky státu.

Celkem bylo zpracováno 123 textů, které se týkaly zaměstnávání zahraničních pracovníků. Přitom byl důraz kladen na to, aby se texty týkaly zaměstnávání

agenturních pracovníků z Východní Evropy a Asie. (LN- 43, MF- 28, HN- 18, Respekt- 14, novinky.cz- 11, Právo- 9). Výběr probíhal v archívech jednotlivých periodik pomocí internetového vyhledavače. Co se týče obsahu článků lze ho rozdělit do tří základních kategorií. V první kategorii převažovaly informace o tíživé životní situaci agenturních zaměstnanců, kategorie druhá pojednávala především o příčinách a možných následcích vzniklé situace a kategorie poslední usilovala o obecnější kritiku migrační politiky státu. Nutno poznamenat, že jednotlivé tematické kategorie se v textech převážně prolínaly. Další rozdíl byl patrný v délce článků. Nejobsáhleji se zkoumanou problematikou zabývaly Lidové Noviny a Respekt, Mladá Fronta informovala o aktuálních regionálních problémech a nejobecněji a v nejkratší podobě informovaly články Práva. Četnost výskytu článků byla největší v průběhu posledních měsíců roku 2008 a prvních měsíců roku 2009. Zájem ustává v letních měsících roku 2009, ale na podzim 2009 opět vzrůstá. Tento trend je možné přičíst ekonomickému pracovnímu cyklu a průběhu ekonomické recese.

5.4 Rozhovory s lokálními aktéry (polostrukturovaný rozhovor)

Polostrukturovaný rozhovor se skládá s rámcově připravených otázek, které jsou respondentům kladeny ve stejném pořadí a formulovány tak, aby se tazatel ptal každého respondenta stejnými slovy (Žižlavský, 2004). Výhodou této techniky je, že dotazovaný není striktně vázán při svých odpovědích, jako tomu může být u standardizovaného rozhovoru, otevírá tak prostor pro nové poznatky ve zkoumané problematice. V rámci práce jsem využil této metody k prohloubení informací o zkoumané problematice.

Při rozhovoru použiji otevřené, předem definované otázky, aby dotazovaný měl možnost v odpovědích vyjádřit svůj názor a napomohl mi tak k lepšímu uchopení výzkumného problému. Rozhovor povedu s pracovníky ÚP ve Zlíně a pracovníky z Centra pro integraci cizinců tamtéž. Vzhledem k tomu, že obsahem výzkumu byly obecné otázky, nepředpokládám, že by výsledky byly ovlivněny místem realizace. Na druhou stranu lze očekávat, že roli by mohlo hrát pracoviště respondentů, které se významně podílí na zkušenostech a názorech pracovníků. Tento aspekt jsem si však uvědomoval a snažil jsem se s ním pracovat. Otázky vycházejí z dílčích výzkumných otázek.

Cílem rozhovorů bylo ověření informací, které jsem získal z analýzy novin. Musím ale konstatovat, že během provádění rozhovorů mě provázely dva zásadní problémy. Neochota úředníků rozhovor poskytnout a zjevná neznalost problematiky. Tak například na odboru migrační a azylové politiky ve Zlíně mi pracovníci rozhovor neposkytli s argumentací, že tato problematika není v jejich kompetenci. Podobný problém mě provázel na ÚP ve Zlíně na referátu kontroly, kde mi rozhovor také nebyl poskytnut. Kontaktoval jsem taktéž překladatelku, která překládá z mongolštiny a je doktorka práv. Na žádost o rozhovor mi sdělila, že o této problematice jí není nic známo. Taktéž jsem kontaktoval vietnamské pracovníky, ale jazyková bariéra a jejich neochota způsobily, že rozhovor taktéž nebyl uskutečněn. Nakonec mi rozhovor poskytly dvě pracovnice ÚP ve Zlíně a tři pracovníci Centra pro integraci cizinců ve Zlíně.

Rozhovor obsahoval deset otevřených otázek a směřoval k získání informací o životní situaci agenturních zaměstnanců z Východní Evropy a Asie a migrační politice státu související s touto problematikou. Struktura rozhovoru bude uvedena v příloze č.1. Získané informace do značné míry vycházely z mediálních kauz, které jednotlivý respondenti reflektovali, protože ve zlínském regionu nemá problematika agenturních zaměstnanců takový rozměr jako v jiných částech republiky. Odpovědi na otázky uvedené v textu této práce jsou anonymní. Jednak z důvodu ochrany informací. Druhý důvod je žádost většiny respondentů o zachování anonymity, což potvrzuje, že problematika agenturních zaměstnanců z Východní Evropy a Asie je v ČR kontroverzním tématem.

Například na otázku č.1 „Jak vnímáte situaci v oblasti agenturního zaměstnání“? jeden z respondentů odpověděl: „Přímé zkušenosti nemám, ale z médií vím o problémech vykořisťování agenturních zaměstnanců. Dalším problémem je, že po skončení pracovního poměru agentura nemá povinnost se o cizince postarat a ten často zůstává v republice nelegálně“. Stejný respondent na otázku „Jaká opatření by měl stát přijmout, aby se situace v oblast agenturního zaměstnávání zlepšila“ uvádí: „Stát by měl omezit počet agentur, což se již děje. Stát by měl mít také větší a přísnější kontroly agenturního zaměstnávání a měl by upravit legislativu tak, aby měly agentury větší zodpovědnost za své zaměstnance i po skončení pracovního poměru“. Tento respondent byl příkladem informovaného úředníka. Setkal jsem se ale i s opačným příkladem, kdy

respondent na otázku č.1 uvedl: „Nevím nic konkrétního, u nás (myšleno na úřadě) takové věci neřešíme“. Lze si jen těžko představit profesionála, který tak mediálně známou problematiku, jakou byla v posledních měsících problematika agenturních zaměstnanců, nereflektuje. Zajímavý postřeh přinesl jeden z respondentů když na otázku č.5 „Jak se změnila situace agenturních zaměstnanců v období ekonomické recese“? uvedl: „Nejspíš jak kde, na Zlínsku jsou také agenturní zaměstnanci, ale větší problémy jsme nezaznamenali, ale z médií o nich samozřejmě vím. Tady v okolí byly nějaké problémy s jejich propouštěním tuším v Přerově“. Respondent vnímá lokální charakter problematiky agenturního zaměstnávání jako klíčový.

Kompletní přepisy rozhovorů budou zaznamenány na přenosný disk.

5.5 Výzkumné otázky a jejich rozpracování

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou hlavní aspekty selhání migrační politiky státu v oblasti neregulace pracovních agentur?

Dílčí výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou příznaky toho, že jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců?
- 2) Jaké příčiny k tomuto stavu vedly a vedou?

Rozpracování dílčích výzkumných otázek

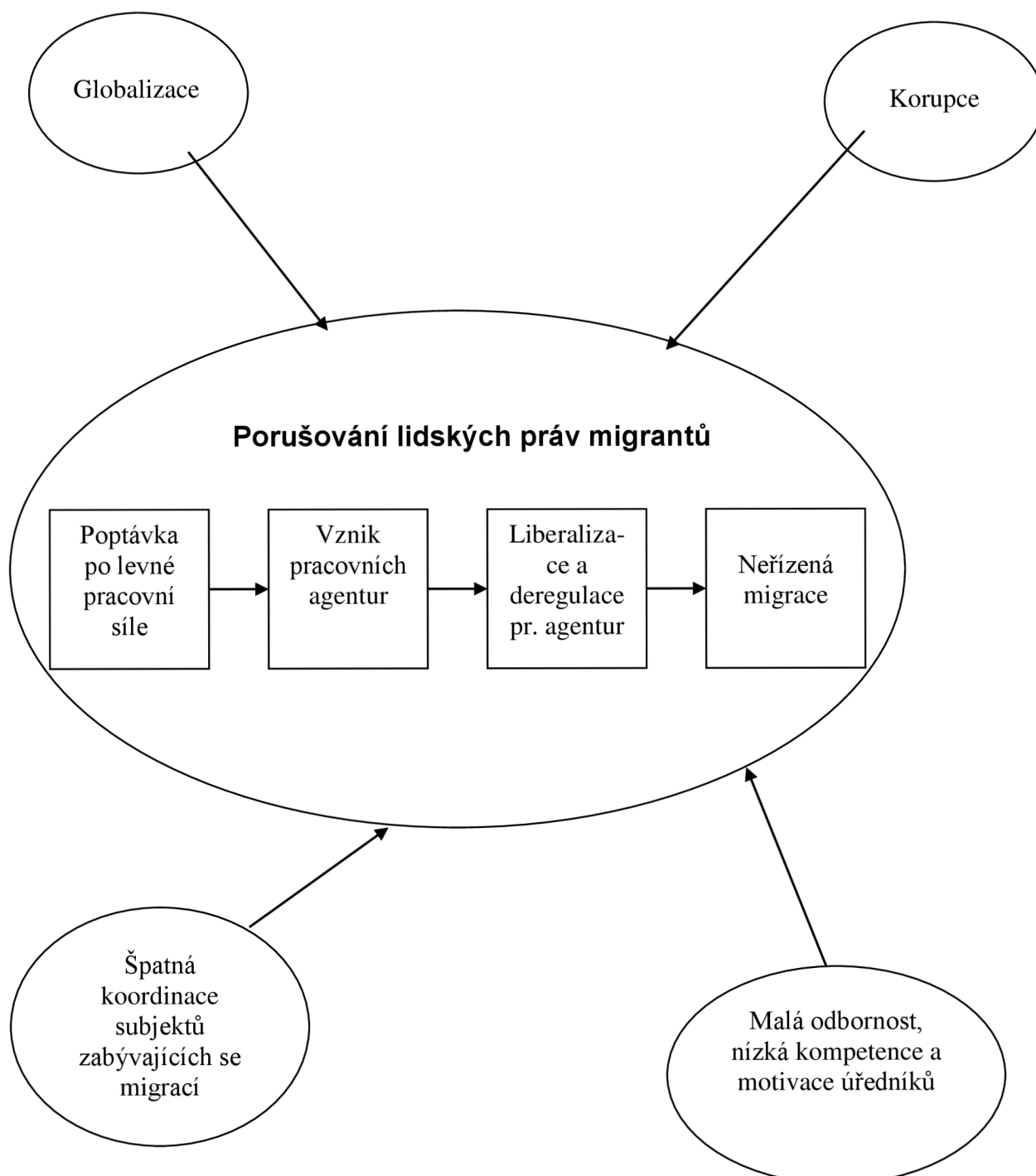
DVO 1: Jaké jsou příznaky toho, že jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců?

- Jaké pracovní podmínky mají agenturní zaměstnanci v ČR?
- Jaké životní podmínky mají agenturní zaměstnanci v ČR?
- Jaký přístup mají tito zaměstnanci ke zdravotní péči?
- Jaké je postavení agenturních zaměstnanců vzhledem k jejich zaměstnavatelům?

DVO 2: Jaké příčiny k tomuto stavu vedly a vedou?

- Jakou roli hraje korupce v oblasti agenturního zaměstnávání?
- Jaká je odbornost úředníků v problematice pracovní migrace?
- Jaký vliv mají globalizační procesy na porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců?
- Jak koordinují české úřady ekonomickou pracovní migraci?

Kauzální rámec

6. Výsledky výzkumu

V této kapitole se budu věnovat interpretaci zjištěných výsledků. Nejdříve odpovím na otázku, jaké jsou příznaky toho, že jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců a následně odhalím příčiny, které k tomuto stavu vedly.

6.1. Příznaky porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců

Po roce 2005 v ČR nastává období ekonomické konjunktury, dochází k nárůstu poptávky po nekvalifikované pracovní síle, které je na domácím pracovním trhu nedostatek, „zažívali jsme hospodářský růst, „montovny“ v průmyslových zónách se rozjely naplno a nezaměstnanost klesala k číslům, která jasně znamenala, že na pracovním trhu zbývá spousta příležitostí pro ty, kteří chtějí dělat práci, již považuje většina místních za nepřijatelnou“ (Respekt, 7. 2. 2009). V důsledku toho dochází k dovozu dělníků ze zahraničí.

Na dovozu se v nemalé míře podílejí zprostředkovatelské agentury, které se soustředí především na pracovníky z Ukrajiny, Vietnamu a Mongolska, kde díky špatné ekonomické situaci těchto zemí nacházejí dostatek zájemců o nekvalifikované zaměstnání v ČR. Jak uvádějí Lidové Noviny „brzy vznikly stovky agentur, které organizují nábor dělníků ve Vietnamu a jejich dovoz do Česka, Le Minh Cau z Asociace zprostředkovatelských agentur jejich počet odhaduje na 300 až 400“. (Lidové noviny, 14.2.2009). A právě velké množství agentur, jejichž vznik způsobila neregulace ze strany ČR, mělo za následek jejich nedostatečnou kontrolu, která následně vedla k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců na území ČR. Jak uvádí Čaněk (2007) povědomí o nedodržování sociálních práv se zvyšuje, týká se především nezdravě vysokého podílu zprostředkovatelství při zaměstnávání cizinců, či nedostatečné kontroly zprostředkovatelských agentur. Situace se zhoršila s příchodem ekonomické recese počátkem roku 2009, kdy docházelo v českých podnicích k masivnímu propouštění právě agenturních zaměstnanců.

Rozlišení sociálních práv má dvě roviny. První z nich jsou pracovní (podmínky (dodržování pracovních předpisů, zákaz diskriminace na pracovišti, zákaz nucené práce, rovné zacházení s migrujícími pracovníky). Druhou rovinou jsou sociální jistoty, mezi

kteřé náleží právo na sociální zabezpečení či právo na zdravotní péči. Nyní ukážu, jak neregulace pracovních agentur ze strany státu měla přímý podíl na porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.

Problém vzniká již v zemích, odkud agenturní zaměstnanci přicházejí. Jak uvádí Martínková (Martínková in Krebs, 2009) migrantky a migranti z Vietnamu platili za zprostředkování práce v ČR zprostředkovatelským agenturám i neoficiálním firmám až 14 000 USD. Tím zadlužili široké příbuzenstvo u bank, případně i u lichvářů.

Všechna zkoumaná tištěná media informují o nelegálních praktikách zprostředkovatelských agentur, které spočívají ve vybírání poplatků za zprostředkování. Tyto poplatky se v závislosti na té které zemi pohybují řádově od 1000 až 12 000 amerických dolarů. Mladá Fronta DNES uvádí, že cizinci, „za zprostředkování práce v Česku zaplatili často obrovské sumy, na které se skládaly celé rodiny. Takto zadlužení přijížděli do Česka například mongolští či vietnamští pracovníci“ (MF DNES, 20. 12. 2008). Zadlužení má přímou návaznost na to do jaké pozice se agenturní zaměstnanci dostávají na trhu práce v ČR. Desítky tisíc kilometrů vzdálení od domova, bez znalosti řeči a místních poměrů se stávají snadnými oběťmi porušování sociálních práv.

6.2. Pracovní podmínky agenturních zaměstnanců

Problematika pracovních podmínek respektive jejich nedodržování vzhledem k agenturním pracovníkům je jedním z ústředních témat článků. Nejčastěji je zmiňováno nedodržování pracovní doby, porušování pracovních předpisů či vykořisťování ze strany pracovních agentur. „Vietnamci, Mongolové či Ukrajinci do kraje přijíždějí za prací po tisících. Jak se jim tu žije? Nic moc. Pracují v továrnách u pásů i dvanáct hodin denně. O peníze, které vydělávají, se však často musejí nedobrovolně dělit s pracovní agenturou“. (MF DNES, 12.11.2008). Ve stejném článku je napsáno „Navíc některé agentury, které cizince zaměstnávají, je nepokrytě okrádají“. Berou z jejich platů více peněz, než mají ve smlouvě, falšují údaje o odpracovaných hodinách a vydělaných penězích nebo jim zkrátka vůbec nezaplatí“.

Jak jsem již výše uvedl, situace se zhoršila s příchodem ekonomické recese, kdy agenturní zaměstnanci ze strachu před ztrátou zaměstnání byli nuceni přistoupit na podmínky, které jsou nepřijatelné v demokratické společnosti. „Novodobé otrokářství,

nejtvrdší podoba obchodu s lidmi bude českou policii zaměstnávat stále častěji. Zahraničních dělníků nejen na území České republiky stále více přibývá. Často jsou nuceni pracovat v doslova středověkých podmínkách jen za stravu a nocleh“ (www.novinky.cz , 7. 8. 2009).

Aby pracovní agentury dosáhli toho, že zaměstnanci jsou na nich zcela závislí, využívají jejich neznalosti českých zákonů, které jsou vůči imigrantům přísné. „Takže když je třeba agentura ubytuje na jedné ubytovně a pak je během pár týdnů přestěhuje jinam, už se v tom vezou. Nevědí totiž, že se tím změnila podmínky zaměstnání a že oni musejí cizinecké policii hlásit změnu bydliště“ (Respekt, 22.8. 2008). V případě, že tak neučiní, dostávají se po měsíci do nelegálního postavení, čehož využijí agentury k tomu, aby porušovali sociální práva zahraničních pracovníků.

Zprávy týkající se sociálních jistot agenturních zaměstnanců z výše zmíněných zemí se objevují jen sporadicky a týkají se především špatného přístupu ke zdravotní péči a nevyhovujících životních podmínek.

Ztížený přístup ke zdravotní péči se týká zejména lidí, kteří přijíždějí za prací do Česka ze zemí mimo Evropskou unii. LN upozorňují, že v ČR na rozdíl od vyspělých států nebyla tématu migrace a zdraví věnována příliš velká pozornost. (LN, 2.12. 2008). A jelikož v souvislosti s agenturními zaměstnanci nebyla věnována pozornost jejich pracovním podmínkám, dá se předpokládat, že i přístup ke zdravotní péči bude pro tyto pracovníky těžko dostupný.

Dalším příznakem porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců jsou nevyhovující životní podmínky. Díky zadlužení bydlí na předražených ubytovnách nebo si pronajímají garsonky na sídlištích „kde jich garsonku sdílí i dvacet- střídají se na noční a denní směně, tak se vejdou“ (Respekt, 22.8. 2008). Další případ přináší LN „Viktora ubytovali jeho zprostředkovatelé v jednom z bytů, který jim patří. Pokojík sdílel se čtyřmi lidmi ve stejné situaci. Měl za něj platit tři tisíce, ale kde je vzít? Musel si půjčit, samozřejmě od zprostředkovatelů, které můžeme dál směle nazývat mafiány. Teď se na nich stal zcela závislý a o to také šlo. Teď ho mohli posílat na brigády po celých západních Čechách i do Prahy, se slibem 100 korun na hodinu. Všechny peníze šly na dluh za bydlení a Viktor nedostal nic, jen zálohy na jídlo, což dělalo pětistovku na 14 dní. Teď dře prostě zadarmo na stavbách či ve skladech. Samozřejmě bez smlouvy a “pojištění” (LN, 7.8. 2009).

6.3. Příčiny vedoucí k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců

V této kapitole odpovím na druhou dílčí výzkumnou otázku hledající příčiny, které vedly k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců. Za hlavní příčiny neutěšeného stavu v oblasti agenturního zaměstnávání v ČR jsem identifikoval korupci státních úředníků, nízkou kompetenci úředníků, složitou legislativu a špatnou koordinaci subjektů zabývajících se migrací a fenomén globalizace.

6.3.1. Pracovní agentury a korupce státních úředníků

Téma korupce na českých ambasádách je v souvislosti s dovozem levné pracovní síly v tisku častým jevem. Zmiňovány jsou korupční praktiky v Hanoji, Ulánbátaru a Kyjevě. Získat pracovní vízum do ČR bez úplatku je podle mnoha článků zcela nemožné. Jak uvádí Respekt „Většina tzv. zprostředkovatelů pobytu v zahraničí často funguje jako mafie, bez níž se není možné vůbec dostat k podání žádosti o české vízum. Už řadu let na povrch vyplouvají zprávy, jak nedůstojné a kriminální poměry panují na zastupitelských úřadech ČR v Hanoji, Kyjevě, Lvově a Moskvě, tedy nástupních stanicích do Česka“. (Respekt, 14.2. 2009). V podobném duchu se vyjadřují i deníky. LN uvádějí, že na českých ambasádách v Hanoji, Ulánbátaru a Kyjevě bují korupce. Podávají konkrétní příklady nestandardních praktik. „Měli jsme skupinu 17 klientů, na ambasádě řekli, že vezmou polovinu. Tak jsme je náhodně vybrali. Ostatní se rozhodli podat žádost přes prostředníka za úplatek. Vízum dostali. Ti, co podali žádost bez úplatku, měli stanovisko zamítavé“ říká advokát Marek Sedlák, který poskytuje služby týkající se žádostí o udělení víz do ČR“. (LN, 31.10. 2008). Zprostředkovatelé jsou přímo napojeni na pracovní agentury v ČR, které jednájí s českými úřady. Podezření z korupce se tak nevyhnuly ani úřady v ČR zejména v nejrozvinutějších průmyslových zónách v Plzni a Mladé Boleslavi, kde byl příchod agenturních zaměstnanců nejvýraznější. „Byl to trochu thriller. Chvilí poté, co náš fotograf udělal pár snímků na plzeňské policii, přijela dodávka s dvaceti ostrými ukrajinskými hochy a jejich mafiánským bossem. A začali se vyptávat. Tedy našťestí ne přímo nás, my už jsme v tu dobu hodně rychle ujížděli pryč...“ (LN, 7.8. 2009). Další příklady korupčního jednání

na českých úřadech v souvislosti se zaměstnáváním agenturních pracovníků se objevují i v rozhovorech s dělníky (samotnými (LN, 3.4. 2009, LN, 6.8. 2009). Ti se však často obávají odkrýt svou identitu ze strachu před svými zaměstnavateli.

Ve svém výzkumu jsem nezaznamenal, že by korupční jednání českých úředníků a agentur práce bylo oficiálně potvrzeno.

6.3.2. Nekompetentnost úředníků jako důležitý faktor selhávání migrační politiky státu v souvislosti s agenturním zaměstnáváním

K tomu, aby migrace byla efektivně řízena, je nutná dlouhodobá koncepce, která klade důraz na úspěšnou integraci cizinců do většinové společnosti, průhlednou legislativu týkající se vstupu a pobytu cizinců. Taková koncepce v ČR scházela, což dokládá vyjádření odborníků na migrační politiku v tisku. Marie Jelínková z Multikulturního centra říká, že „zásadní a dlouhodobá chyba české migrační politiky je absence jasné koncepce a vytváření nemoudré migrační politiky v krátkodobém horizontu pouze tak, jak se to státu hodí. Současné téměř neřešitelné postavení desítek tisíc imigrantů v České republice je toho důsledkem“ (HN, 28.5. 2009). Ve stejném článku doporučuje Martin Rozumek, ředitel organizace na pomoc uprchlíkům „posílit kontrolní pravomoci státu vůči policii, zastupitelským úřadům, agenturám práce a nepoctivým zaměstnavatelům a zjednodušit imigrační systém“.

Tyto argumenty reflektují současné trendy v migračních politikách vyspělých států, které jsou založeny na uvědomění si faktu nevyhnutelnosti ekonomické pracovní migrace a úspěšné integrace jakožto její nedílné součásti.

S příchodem ekonomické recese dochází k propouštění agenturních zaměstnanců. Ze strany státu vzrůstá obava z možného bezpečnostního rizika. V médiích se objevují výroky některých vrcholných představitelů státu, které varují před nebezpečím ze strany migrantů „šéf vnitra Ivan Langer, za desítky milionů z rozpočtu organizuje dobrovolný odchod cizinců z Česka, s letenkou a pětiseturovým šekem do začátků. A dodává, že cizince, kteří mají po desítkách tisíc měsíčně přicházet o práci, z Česka dostane dobrovolně, nebo, nedobrovolně. (LN, 27.2. 2009). Takový výrok politika můžeme vnímat jako populistické prohlášení, ale od vrcholného

představitele státu, který řídí ministerstvo zabývající se migrační politikou je to projev nekompetentnosti, kdy restrikce ze strany státu je namířena ne na viníky, ale na oběti.

Dalším podobným příkladem může být rozhovor s ředitelem cizinecké policie Vladislavem Husákem, který poskytl rozhovor témuž deníku, v němž mimo jiné na otázku týkající se zadlužování agenturních zaměstnanců a jejich neutěšené životní situace uvedl: „Problém je to bezesporu, ale ten cizinec se rozhodl dobrovolně odjet do České republiky, jeho sem nikdo nezval, on sem nemusí jezdit, ať zůstane doma“... ." (LN, 31.8.2009). Výroky podobného typu svědčí o zjednodušeném vnímání problematiky agenturního zaměstnávání na území ČR ze strany nejvyšších státních úředníků, což může vést k neefektivní migrační politice založené na restrikci pracovních migrantů, která přináší negativní efekty v podobě nelegální migrace.

Jako příklad zkreslených názorů na danou problematiku na nejvyšší politické úrovni jsem vybral výrok Jiřího Paroubka, který uvedl, že „Ideálními zahraničními pracovníky jsou občané států východní a jihovýchodní Evropy. U nich podle něj dochází již během jedné generace k integraci s většinovou společností a v případě ztráty zaměstnání nedochází k výrazným společenským problémům tak, jak je tomu víceméně u živelné imigrace například ze zemí jižní a jihovýchodní Asie“ (LN, 15. 9. 2009). Tato prohlášení neodpovídají skutečnosti, protože v ČR je 61 tisíc Vietnamců, kteří se bez větších problémů integrovali a jak uvádí předseda česko-vietnamské společnosti Marcel Winter „Mají deset tisíc dětí, které mají na základních školách průměrný prospěch 1,3, na středních 1,7...“ (LN, 15. 9. 2009). Nekompetentnost podobných výroků spatřuji v zjednodušeném vnímání problematiky pracovní migrace. Ta může vést k názorové eskalaci vůči určité skupině migrujících pracovníků a jejich následné diskriminaci.

6.3.3. Složitá legislativa a špatná koordinace úřadů jako jeden z dílčích aspektů neutěšené situace v oblasti agenturního zaměstnávání

Již počátkem roku 2008 se v médiích začínají objevovat první kritické články, které upozorňují na problémy spojené s agenturním zaměstnáváním cizinců z východní Evropy a Asie. Jak bylo výše uvedeno, zmiňováno je především kořistnické jednání pracovních agentur vůči cizincům z těchto zemí. Koncem roku 2008 s příchodem ekonomické recese, se začínají objevovat první články, které se již nesoustředí pouze na

popis složité životní situace agenturních zaměstnanců, ale snaží se identifikovat viníka vzniklé situace. Terčem kritiky se stává stát, který je odpovědný za migrační politiku. V odborných článcích (Čížinský, 2009, Saková, 2009) se objevují pochybnosti o schopnosti koordinovaného přístupu českých úřadů a to díky rozdrobenosti jejich kompetencí, které vedou k jejich neefektivnímu fungování.

Ve zkoumaných médiích je upozorňováno na dva aspekty migrační politiky, které mají za následek neutěšenou situaci v oblasti agenturního zaměstnávání a to složitá legislativa a špatná koordinace úřadů.

U legislativy je kritizována její složitost. Koordinátorka programu Migrace Markéta Kadlecová z organizace Člověk v tísni v rozhovoru pro týdeník Respekt na otázku zdali ČR potřebuje změnu legislativy migrační politiky, uvádí: „Ano. Ta naše je zatím moc složitá, nepružná, nepřehledná. Jsme zatím k cizincům málo vstřícní, máme tendenci jakékoli drobné administrativní pochybení kriminalizovat. Ideálem jsou podle mě normy co nejjednodušší, které dávají cizincům dostatek prostoru pro hledání práce, návrat domů i cestu zpátky za prací, případně za dlouhodobým pobytem“ (Respekt, 14.2.2009).

Jeví se pravděpodobné, že problém špatné legislativy, jak uvádí M. Rozumek pro LN, úzce souvisí s agenturními zaměstnanci v tom smyslu, že „Neexistují účinné kontrolní mechanismy při vstupu a pobytu cizinců. Neprůhledné struktury subjektů na importu cizinců do země profitují, využívají kontaktů na úředníky a spoléhají se na obtížnou prokazatelnost svého protiprávního jednání. Bez „služeb“ agentur, ukrajinských klientů či mafiánů v pravém slova smyslu se cizinec ze zemí jako je Ukrajina nebo Vietnam, do České republiky dostane jen velmi těžko a jeho závislost přerůstá do bezohledného vykořisťování“ (LN, 28.5.2009). Podobně se vyjádřila ve stejném článku Y. Leontiyeva ze Sociologického ústavu AV ČR: „Negativně hodnotím zejména stávající systém pracovních povolení, který překáží integraci cizinců na trhu práce a je jednou z hlavních příčin výskytu pro stát a společnost nevýhodných jevů, jakými jsou nepoctivé působení zprostředkovatelů pobytu a práce, „zaměstnávání“ na živnostenský list či jiné formy neregulérního zaměstnávání“ (LN, 28.5.2009). Můžeme tedy předpokládat, že stávající legislativní rámec není vyhovující, upřednostňuje represivní politiku vůči agenturním zaměstnancům, což má za následek jejich zranitelnost na pracovním trhu a přispívá tak k nežádoucím formám zaměstnávání ze

strany agentur práce. Lze tedy konstatovat, že „krize opět potvrdila, že český zákon o pobytu cizinců je sice mimořádně rozsáhlý, ale značně nepřehledný a pro současnost nevhodný předpis, kterému cizinec jako adresát norem nemá vůbec šanci porozumět“ (Rozumek, 2009:4).

Druhým aspektem, který je v médiích zmiňován, jako příčina selhání migrační politiky státu v oblasti neregulace pracovních agentur je roztržičnost a špatná koordinace úřadů. Naznačována je neschopnost jednotlivých resortů efektivně spolupracovat, velké množství úřadů, které se migrací zabývají a hájí odlišné zájmy. Ve výše zmíněném rozhovoru na otázku náznamu dlouhodobějších řešení migrační politiky Markéta Kadlecová odpověděla: "Jsou v ní pozitivní signály například, aby spolupracovala všechna zainteresovaná ministerstva. Dosud totiž až absurdně hájila svoje oddělené zájmy a šla i proti sobě nebo neměla informace z ostatních resortů. Například: ministerstvo vnitra bylo vždy spíše represivní a chtělo přísné normy pro migraci, zatímco ministerstvo průmyslu hájilo spíš zájmy podniků a chtělo normy spíš volnější" (Respekt, 14.2.2009). Ve stejném časopise je přímo uvedeno, že „České úřady nejsou po léta schopny řešit notoricky známý problém: pracovní trh s migranty mají pod palcem neprůhledné pracovní agentury, z nichž některé používají mafiánské praktiky. Ministerstvo vnitra, které má migrační politiku na starosti, připouští, že o problému ví a že se ho nedaří řešit. Za jeden z důvodů proč to tak je uvádí roztržičnost migrační politiky mezi různé resorty- ministerstvo průmyslu, ministerstvo vnitra, ministerstvo práce a sociálních věcí (Respekt, 3.6.2009).

Můžeme tedy říci, že jednotlivá ministerstva nahlíží na migraci odlišným pohledem, což vede k názorové roztržičnosti a neefektivnosti, což může mít za následek vytvoření korupčního prostředí a způsobovat, že jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců. Podstata problému však nespočívá primárně v korupci úředníků, ale v celkové nekonceptnosti migrační politiky v ČR. Medializovaný problém agenturních zaměstnanců je toho dílčí součástí. Jak uvádí pro LN Marie Jelínková z multikulturního centra Praha: „Zásadní a dlouhodobá chyba české migrační politiky je absence jasné koncepce a vytváření nemoudré migrační politiky v krátkodobém horizontu pouze tak jak se to státu právě hodí. Současné téměř neřešitelné postavení desítek tisíc imigrantů v České republice je toho důsledkem. Za nejvíce znepokojující však považuji to, že se mluví o různých dílčích problémech (např.

agentury práce, situace na zastupitelských úřadech atp.), které sice jsou nesmírně závažné, ale kvůli kterým se přehlíží primární problém- a to je celkové nastavení migrační politiky“ (LN, 28.5.2009).

6.3.4. Fenomén globalizace v souvislosti s ekonomickou pracovní migrací v ČR

Pro česká tištěná média je příznačné, že četnost článků týkajících se fenoménu globalizace v souvislosti s ekonomickou pracovní migrací není příliš velká, což signalizuje, že v ČR není této problematice věnován příliš velký prostor, což může mít za následek nedostatečnou informovanost veřejnosti.

Z článků je však patrné, že na světě dochází k velkému pohybu obyvatelstva z vesnic zaměřených na zemědělskou výrobu do průmyslových měst „Na planetě dochází k obrovskému pohybu- k hromadnému přesunu obyvatel z vesnic do měst, který nemá v dějinách obdoby. V tomto směru nás brzy čeká přelomový bod“ (HN, 20.12.2008). Migrace je převážně motivována ekonomickými motivy, kdy lidé z chudého venkova odcházejí za lepšími životními podmínkami do měst. „Tato migrace bude v mnoha zemích představovat nesmírný problém pro politiky, kteří se budou snažit přelévající se populaci vyhovět a kontrolovat ji“ (HN, 20.12.2008).

V současném světě moderních technologií, přístupu k informacím má migrace globální charakter. Ekonomičtí migranti dokáží velmi flexibilně reagovat na poptávku po jejich práci, která ve vyspělých zemích díky úbytku populace roste. Dá se předpokládat, že počet ekonomických migrantů v budoucnosti poroste a bude se také měnit jejich struktura. Jak uvádí Drbohlav (2001) touha migrantů vyšší životní standard navíc podporovaná nízkými náklady na cestovné, rozvojem komunikačních technologií a dalších možností, to vše přispívá k vytváření nových forem migračních pohybů a často vede i k jejich zintenzivnění

Tento stav se dá očekávat i v ČR. Jak uvedl sociální geograf Dušan Drbohlav pro deník Právo „Bude jich přibývat. Přijdou nejen z rozvojových států, ale v menší míře i ze Západní Evropy a dalších rozvinutých zemí světa – Evropská unie je svým způsobem malá. Jsme demokratický stát a nemůžeme kolem sebe postavit ostnatý drát. Dokážu si představit, že za dvacet let budeme mít v Praze čínskou, arabskou

vietnamskou čtvrtí, podobně je tomu v západní Evropě nebo Severní Americe.“ (Právo, 28.6. 2008). Časopis Respekt na toto téma píše „Způsob jakým se Evropa vypořádá s přistěhovalectvím z chudších částí světa, je jednou z klíčových oblastí, kde se dlouhodobě rozhodne o prosperitě našeho kontinentu. Současně se jedná o pokračování velké odvěké historie lidské migrace, které prakticky nikdy nebylo možné zabránit, a o to hůře to jde dnes, v období globalizace. Stavění zdí proti přistěhovalcům jen migranty vhání do ilegality a do rukou obchodníků s lidmi a často kořistnických zprostředkovatelů práce“ (Respekt, 2.3.2010). Je tedy možné říci, že ekonomická pracovní migrace je proces neudržitelný a České republiky se bezprostředně týká stejně jako jiných vyspělých evropských států.

Pracovní agentury v tomto ohledu mohou znamenat jeden z účinných nástrojů jak migrační pohyby řídit, protože se jedná o subjekty, které mají z migrace zisk. Z výše uvedeného vyplývá, že migrační tlaky do vyspělých zemí budou sílit, a proto je nutné, aby stát našel účinné nástroje k regulaci a kontrole pracovních agentur, jakožto jedné z institucí, která je s migrací úzce spojena.

7. Závěr a shrnutí

Cílem této práce bylo nalézt a popsat příčiny proč jsou v ČR porušována sociální práva agenturních zaměstnanců a dále provést analýzu příčin, které vedly k tomuto stavu. Hlavní výzkumnou otázkou mé práce bylo: „Jaké jsou hlavní aspekty selhání migrační politiky státu v oblasti neregulace pracovních „agentur?“

V teoretické části jsem nejprve vymezil základní pojmy, které souvisí se zkoumaným tématem. Migraci, pracovní migraci, migrační politiku a pracovní agentury v ČR. Druhá kapitola teoretické části se zabývala sociálními právy a rolí státu s důrazem na migrující pracovníky. Dále jsem zvolil tři teoretické koncepty, které se zabývají migrací s ohledem na zaměstnávání migrujících pracovníků. Pomoci vybraných teorií jsem se snažil na zkoumanou problematiku nahlížet z různých perspektiv, abych dosáhl teoretického rámce.

V empirické části je uvedeno, jakým způsobem byl výzkum prováděn. Výhodiskem pro tuto část práce byly teoretické kapitoly, z nichž byly odvozeny výzkumné otázky, které byly operacionalizovány. Na základě operacionalizace byly určeny sledované indikátory. Dále pak byla vytvořena struktura rozhovoru, který byl proveden s jednotlivými pracovníky, kteří se v rámci své profese s danou problematikou setkávají. Tyto rozhovory měly napomoci lepšímu porozumění zkoumané problematice. Druhou výzkumnou metodou byla zvolena obsahová analýza vybraných tištěných médií. Během provádění rozhovorů mě provázely klíčové problémy. Neochota úředníků, ale i samotných zahraničních pracovníků. Jelikož téma agentur práce bylo na přelomu let 2008 a 2009 medializováno i v televizních pořadech, je možné považovat neochotu za projev strachu ve státní správě, který signalizuje citlivost a problematičnost tématu.

Shrnutí

Zodpovězení DVO 1

Podle zjištěných výsledků docházelo na území ČR k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců Ukrajiny, Vietnamu a Mongolska. Většina zkoumaných médií přinášela od podzimu 2008 zprávy o nevyhovujících pracovních a životních

podmínkách agenturních zaměstnanců, které se projeví především vykořisťováním, nedodržením pracovních předpisů, špatnému přístupu ke zdravotní péči a bydlení.

Stát jako hlavní garant sociálních práv občanů selhal v oblasti migrační politiky neregulací pracovních agentur, čímž se přímo podílel na porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.

Zodpovězení DVO 2

Za příčiny vedoucí k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců je možné na základě zjištěných skutečností označit korupci, která je dlouhodobě v médiích zmiňována. Faktem sice zůstává, že nebyla prokázána konkrétním úředníkům, ale indicie v psaných médiích a svědectví, která v nich byla uvedena, napovídají, že na českých úradech ovlivňují udělování víz zprostředkovatelé, kteří za úplatky od migrujících pracovníků několikanásobně převyšující správní poplatky ovlivňují udělování víz. Agenturní pracovníci jsou ještě před příchodem do ČR zadluženi, stávají se závislími na agenturách práce, které následně porušují jejich sociální práva.

Jako druhou příčinu vedoucí k porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců jsem označil nekompetentnost státních úředníků. Ta byla demonstrována na několika mediálních výstupech předních českých politiků v souvislosti se zahraničními pracovníky. Je možné konstatovat, že nekompetentnost úředníků v oblasti migrační politiky jen nepřímo ovlivňuje porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců v tom smyslu, že se tato nekompetentnost podílí na utváření migrační politiky obecně.

Třetí zkoumanou příčinou byla složitá legislativa v migrační politice a špatná koordinace úřadů. V tomto bodě mohu zjištěné výsledky prezentovat jako klíčové. Své tvrzení opírám především o fakt, že se k této otázce zcela jasně v médiích vyjádřili přední odborníci na problematiku migrace v ČR, kteří mou hypotézu jednoznačně potvrdili. Složitá legislativa a roztržštěnost kompetencí v oblasti migrace vede k nekonceptnímu přístupu, který má za následek neřízenou migraci agenturních pracovníků a má tak přímý podíl na porušování jejich sociálních práv v ČR.

Poslední zkoumanou proměnnou byl fenomén globalizace v souvislosti s ekonomickou pracovní migrací. Ze zkoumaných textů vyplynulo, že globalizace se

významně podílí na dynamice ekonomické pracovní migrace, ale nemá přímý vliv na porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců v ČR.

Zodpovězení HVO

Jako hlavní aspekty selhání migrační politiky státu neregulací pracovních agentur spatřuji ve složité legislativě a špatné koordinaci úřadů. Složitá legislativa způsobila, že pro zahraničního pracovníka, který chce legálně pracovat v ČR, je téměř nemožné práci získat bez zprostředkovatelské agentury. Nutno poznamenat, že se to týká především pracovníků z Východní Evropy a Asie. Agentury následně zneužívají neznalosti řeči a prostředí svých zaměstnanců k porušování jejich sociálních práv.

Za druhý klíčový aspekt selhání migrační politiky považuji fragmentaci kompetencí a špatnou koordinaci úřadů v oblasti migrační politiky. Ta měla za následek prudký nárůst pracovních agentur, což mělo za následek jejich nedostatečnou regulaci. Neregulace pracovních agentur zapříčinila nemožnost dostatečné kontroly a měla za následek vytvoření prostředí pro porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců.

Na základě zjištěných výsledků analýzy lze definovat možná doporučení, která by mohla v oblasti agenturního zaměstnání nastavit pravidla směřující k efektivně řízené pracovní migraci, která vzhledem ke globalizačním tlakům a předpokládanému demografickému úbytku bude na území ČR nabývat na významu.

Prvním krokem, který by Česká republika měla učinit je zjednodušení příchodu pracovních migrantů na území ČR. Složitost procesu udělování víz na českých ambasádách podporuje aktivity zprostředkovatelských agentur, které zneužívají špatné ekonomické situace migrantů a touhy migrovat za prací k tomu, aby se obohacovaly na jejich úkor. Podle doporučení odborníků (Rozumek, 2009) by mohlo pomoci, kdyby se cizinci přihlašovali na pohovor na ambasádách přes e-mail či nahrávání pohovoru na ambasádě pro zpětnou kontrolu. Druhým krokem, který by mohl přispět k lepší situaci v oblasti agenturního zaměstnávání je regulace počtu agentur práce a jejich důslednější kontrola. Účinným nástrojem, který by mohl snížit počet případů porušování sociálních práv agenturních zaměstnanců je přísnější pokutování cílových zaměstnavatelů při zjištění, že porušují pracovní předpisy agenturních zaměstnanců. Ke zlepšení situace by také mohly vést cílené informační kampaně vedené v zemích původu. Ty by

informovaly o skutečných poměrech v ČR. Tak by zahraniční pracovníci získali potřebné informace o podmínkách pobytu, možnostech zaměstnání a výdělku. Cizinci by tak získali reálnou představu o aktuální situaci na trhu práce, čímž by se mohlo předejít situacím, kdy migrující pracovníci uvěří lživým informacím poskytnutým od zprostředkovatelských agentur. Tím by se do značné míry dalo předejít případům, kdy migranti přijedou do ČR bez jakýchkoliv znalostí s iluzí rychlého výdělku. Také by bylo možné jednoduchou kampaní ukázat, jak vízum získat legální cestou bez zprostředkovatele. Výše uvedená doporučení však jsou pouze dílčí částí problémů, které bude muset česká migrační politika v budoucnosti řešit a objevují se již v člácích a analýzách současných periodik.

To jak do budoucna utvářet efektivně řízenou migrační politiku není v současné době celospolečenským tématem. Návrhy na koncepční změny jsou předmětem spíše diskuse mezi odborníky. Panuje však shoda, že současná situace je nevyhovující a je potřeba změny. Jak uvádí Čizinský (2009b) je možné se přiklonit ke vzniku imigračního úřadu, ale je potřeba především zkvalitnit práci úřadů a toho se dá dosáhnout zásadním personálním a odborným posílením orgánů státní správy.

Citované zdroje:

- BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. 2005. Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Adamov, Mikadapress, 2005.
- ČANĚK M. 2007. Mezi závislostí, flexibilitou a nezájmem. Příspěvek o právech pracujících migrantů v České republice (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2060382>
- ČIŽINSKÝ, P. 2009a. Analýza vzniku a působení zprostředkovatelských agentur (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2192196>
- ČIŽINSKÝ, P. 2009b. Kdo má řídit migraci? Stručná analýzy kompetencí úřadů (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2196792>
- DISMAN, M. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- DRBOHLAV, D. 2001. Evropa a proces mezinárodní migrace (on-line). Dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article_text.php?aid=320
- HORÁKOVÁ, M 2000. Srovnávací analýza migračních politik. Praha: VÚPSV.
- IOM. 2009. The impact of the Global Financial Crisis on Migration. IOM. Dostupné na www.iom.com
- KREBS, M. 2009. Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR. La Strada ČR, O.P.S.
- KREBS, V. a kol. 2002. *Sociální politika*. 2. vyd. Praha: ASPI.
- MASSEY, D. 2005. *Worlds in Motion: Understanding international migration at the end of the millenium*. Oxford, NY: Clarendon Press.
- NEKORJAK, M. 2007. Úvahy nad neregulérní migrací se zaměřením na ukrajinskou migraci v Česku (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1998800>
- RABUŠIC, L., BURJANEK, A. 2003. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?* Brno: VÚPSV.
- ROZUMEK, M. 2009. Migrační příležitosti aneb několik poznámek k problému propouštění zahraničních pracovníků (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2146755>
- SAKOVÁ, P. 2009. Usměrnování pracovní migrace aneb kdo „má černého Petra“ (on-line). Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2205122>

ŠIŠKOVÁ, N. 2008. Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii, Linde Praha, a.s., Praha, .

ŠUBRT, B. 2008. Právní analýza institutu agenturního zaměstnávání v ČR. VÚPSV, Praha.

ŽIŽLAVSKÝ, M. 2004. Metodologie výzkumu v sociální politice a v sociální práci. Brno: Masarykova univerzita.

Elektronické zdroje:

Hospodářské Noviny

<http://HN.IHNED.CZ>

Lidové Noviny

www.lidovky.cz

MF Dnes

<http://mfdnes.newtonit.cz>

www.novinky.cz

Právo

<http://pravo.newtonit.cz>

www.iom.cz

www.demografie.cz

www.migraceonline

Anotace

Tato práce se zabývá selháním migrační politiky ČR neregulací pracovních agentur. Jejím cílem je zodpovědět hlavní výzkumnou otázku: „Jaké jsou hlavní aspekty selhání migrační politiky státu v oblasti neregulace pracovních agentur?“ První část vymezuje základní pojmy, identifikuje roli státu v oblasti sociálních práv s ohledem na migrující pracovníky a pomocí teoretických konceptů, které vedou k migraci, a souvisí s agenturním zaměstnáváním zahraničních pracovníků, formulují hlavní a vedlejší výzkumné otázky. V empirické části, vycházející z teoretického rámce, interpretují pomocí kvalitativní výzkumné metody výsledky výzkumu. Cílem výzkumu bylo nalézt a popsat hlavní aspekty selhání migrační politiky v oblasti neregulace pracovních agentur. Analytická část se opírá zejména o obsahovou analýzu tištěných periodik, kterou podkládám zaznamenanou zkušeností pracovníků z terénu (pomocí metody polostrukturovaného rozhovoru). Závěr práce odpovídá na výzkumné otázky a nastiňuje možná řešení, která by mohla pomoci k zlepšení situace v oblasti migrace.

Klíčová slova: migrace, pracovní migrace, migrační politika, pracovní agentury, sociální práva.

Annotation

The text describes the failure of the Czech migration policy due to the insufficient regulation of the private labor agencies. The goal is to find answers to the main question: “What are the main aspects of the labor migration failure in the sphere of the insufficient regulation of the private labor agencies?” The first part describes basic concepts used in the text, further identifies the role of the state in the area of the social rights of the migrated workers. With respect to these aspects, and deploying other theoretical aspects underpinning the global migration, I define the analytical hypothesis and develop the main question and underlying questions in progress. In the empirical part, I analyze and interpret the main conclusions of my research. The goal of the thesis has been to find and analyze the main aspects of the Czech migration policy failure. I analyze the newspapers and magazines (content analysis) and underlay the results by the experiences of the main players in the field of the migration policy (semi-structured interviews). In the conclusion, I summarize the main findings and suggest some concepts to improve the situation.

Key words: Migration, labor migration, migration policy, private labor agencies, social rights.

Jmenný a věcný rejstřík

Barša- 13
Baršová- 13
Burjanek- 11
Čaněk- 22
Čizinský- 28, 35
Disman- 17
Drápal- 17
Drbohlav- 11, 30
Holsti- 17
Horáková- 8
Krebs, M- 23
Krebs, V- 13
Massey- 14
Migrace- 7
Migrační politika- 8
Nekorjak- 14
Pracovní agentury - 9
Pracovní migrace - 7
Rabušic- 11
Rozumek- 26, 29, 34
Saková- 28
Sociální práva- 9
Šišková- 10
Šubrt- 9
Žižlavský- 18

Příloha: Struktura rozhovoru

- 1) Jak vnímáte situaci v oblasti agenturního zaměstnávání?
- 2) Jaké příčiny vedly k prudkému nárůstu agentur práce?
- 3) Jaké problémy jste zaznamenali v souvislosti se zaměstnáváním agenturních zaměstnanců?
- 4) Jakou roli by podle Vás měl stát sehrávat v oblasti agenturního zaměstnávání?
- 5) Jak se změnila situace agenturních zaměstnanců v období ekonomické recese?
- 6) Jaká je životní situace agenturních zaměstnanců v ČR v případě, že ztratí zaměstnání?
- 7) Jak rozsáhlá je problematika agenturního zaměstnávání ve zlínském regionu?
- 8) Jaké zkušenosti máte s agenturními zaměstnanci ve Vaší profesi?
- 9) Jakým způsobem stát zareagoval na množící se problémy v oblasti agenturního zaměstnávání?
- 10) Jaká opatření by měl stát přijmout, aby se situace v oblasti agenturního zaměstnávání zlepšila?